

Een eeuw strijd

Van 1348 tot 1453 voerden Frankrijk en Engeland een oorlog, die in de geschiedenis de naam kreeg van Honderdjarige Oorlog, omdat hij ongeveer een eeuw duurde. Engeland was, op het ogenblik dat de oorlog begon, een sterke mogendheid, die de macht van de Franse koningen bedreigde: een groot gedeelte van Frankrijk was immers Engels bezit of was dat vroeger geweest en stond nog onder Engelse invloed. Engeland wilde het Franse hertogdom Guyenne voor zijn wijn en het graafschap Vlaanderen voor de wolhandel. De aanleiding tot deze langdurige oorlog was de opvolgingskwestie in Frankrijk. Toen Karel IV de Schone in 1328 overleed, waren er twee kandidaten voor de Franse troon: de Engelse koning Edward III en de Fransman Filips van Valois. Ingevolge de salische wet weigerden de Franse baronnen Edward en kozen Filips van Valois als Filips VI. Nu moet je niet denken, dat die oorlog gedurende een ganse eeuw

onophoudelijk woedde; er waren ook periodes van rust. Men kan de oorlog eigenlijk in vier fazen indelen. De eerste strijdperiode duurde twintig jaar (1340-1360) en verliep in het voordeel van Engeland. De vijandelijkheden waren in Vlaanderen begonnen met Jakob van Artevelde, die Edward III als koning van Frankrijk erkende. De zeeslag van Sluis bracht de Engels-Vlaamse vloot een schitterende overwinning en verzekerde haar het meesterschap over zee. Na een mislukt beleg van Doornik, verplaatste zich het strijdtoneel naar Noord-Frankrijk. Hier behaalden de Engelsen twee grote overwinningen. Het Engelse leger, aangevoerd door Edwards oudste zoon Richard, de Zwarte Prins — naar de kleur van zijn harnas — zegevierde in de slag van Crécy in Ponthieu (1346) en nam Calais in na een langdurig beleg. Dan volgde een gedwongen wapenstilstand, maar de strijd herbegon reeds in 1355, ditmaal in zuidwest-Frankrijk. In de slag

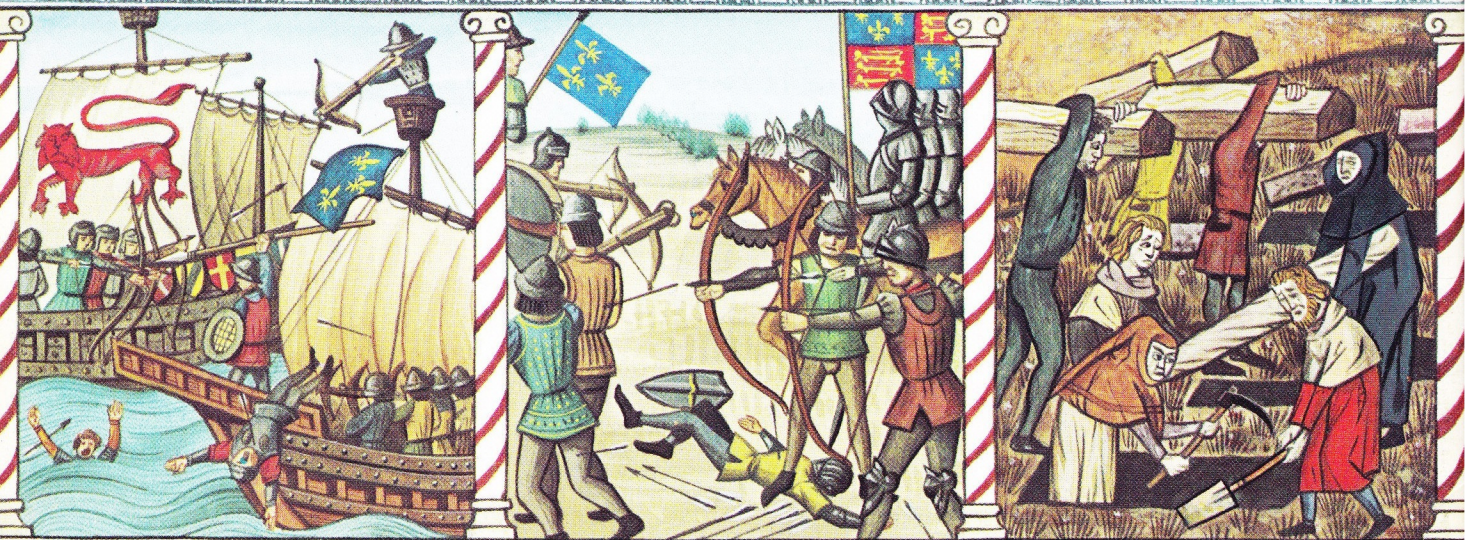
van Maupertuis, bij Poitiers, werd het Franse leger in de pan gehakt: slechts 12 000 Engelsen versloegen het 56 000 man sterke leger van Frankrijk! De Franse koning Jan de Goede werd gevangen genomen. De Engelsen dankten hun grote successen vooral aan hun bekwame boogschutters en hun strenge discipline. Naast militaire nederlagen had Frankrijk op dat ogenblik nog af te rekenen met een pestepidemie, de Zwarte Dood, en met een reeks opstanden. De bevolking had erg geleden onder de oorlog en overal brak oproer los. In die omstandigheden was de regent wel verplicht de vrede van Brétigny te tekenen. Engeland kreeg de streken ten zuiden van de Loire: één van zijn oorlogsdoeleinden was bereikt!

Onder Jan II de Goede en Karel V had Frankrijk zich hersteld. Nu breekt de tweede oorlogsperiode aan (1360-1380). Bertrand de Guesclin voerde een guerilla-oorlog en won op die manier het aan de Engelsen afgestane grondgebied terug, behalve 5 steden (Bayonne, Bordeaux, Brest, Cherbourg en Calais). Deze tweede

zeeslag van Sluis

slag van Crécy

de pest teisterde West-Europa

oorlogsfaze eindigt met de dood van Karel V.

Tijdens de derde periode werd er eigenlijk geen strijd geleverd, maar heerste een gedwongen vrede tussen beide landen. Karel VI van Frankrijk was krankzinnig geworden. Er ontstond nu een verbeterd strijd voor de opvolging tussen enerzijds de Bourgondische hertogen Filips de Stoute en Jan zonder Vrees, die het volk en het noordoosten van het land met zich hadden, en aan de andere kant de Armagnacs, geleid door de hertog van Orleans en de graaf van Armagnac, aan wie de adel en het zuidwesten zijn steun had toegezegd. Engeland maakte eveneens een duistere periode door: godsdienst- en boerenopstanden, een pestepidemie en een staatsgreep, die Richard II in 1399 van de troon stootte ten voordele van de Lancaster Hendrik IV.

De vierde en laatste periode van de Honderdjarige Oorlog (1415-1453) begon met een overwinning van Engeland. In 1415 won Hendrik V de slag van Azincourt, waardoor Normandië werd veroverd en die tevens het vertrouwen, dat Frankrijk in de Arma-

gnacs had gesteld, verbrak. Vier jaren later werd Jan zonder Vrees vermoord en sloot Filips de Stoute een bondgenootschap met Engeland. Parijs viel in handen van Hendrik VI die in de kathedraal van Notre Dame tot koning van Frankrijk werd uitgeroepen. De dauphin Karel VII, kinds geworden, had zich in een kasteel ten zuiden van de Loire teruggetrokken. Frankrijk scheen totaal verloren. Jeanne d'Arc, een 17-jarig herderinnetje uit Domremy in Lorreinen, bracht toen de redding. Ze kreeg het bevel over het leger en rukte op naar Orleans. Op 8 mei 1429 nam ze de stad in. Weldra had ze alle gewesten aan de Loire en in Champagne op de Engelsen heroverd. Ze trok op naar Reims en liet daar, op 17 juli van hetzelfde jaar, de dauphin tot koning zalven. In mei 1430 werd Jeanne echter door de Bourgondische troepen gevangen genomen en aan de Engelsen verkocht. Een kerkelijke rechtbank veroordeelde haar wegens hekserij en omdat ze mannenkleding had gedragen! Op 30 mei 1430 stierf dit dappere meisje, amper 18 jaar oud, op de brandstapel te Rouen.

Van 1348 tot 1453 bestreden Engeland en Frankrijk elkaar in de Honderdjarige Oorlog. Engeland wilde zijn macht op het continent vestigen ten koste van Frankrijk. Verscheidene keren laaide de strijd op, telkens onderbroken door enkele jaren van gedwongen vrede. Aanvankelijk was Engeland aan de winnende hand, maar Jeanne d'Arc bevrijdde het grootste gedeelte van haar land. Ze stierf verlaten op de brandstapel te Rouen.

De oorlog was echter nog niet afgelopen. Jeanne's luitenanten Dubois en Gilles de Rais zetten de strijd voort. Filips de Goede sloot met Karel VII het verbond van Atrecht, waardoor Bourgondië zich met de koning verzoende. De Engelsen werden steeds verder achteruit gedreven; Guyenne werd in 1453 heroverd; slechts Calais en Guines bleven in de macht van Engeland tot in 1558. De oorlog was afgelopen. Engeland poogde nooit meer zich van het continent meester te maken.

tekeningen naar miniaturen

Du Guesclin knielt voor Karel V

slag van Azincourt

Jeanne d'Arc op de brandstapel

